

Irakîye Listesi lideri İyad Allavi, 27 Nisan 2010'da ORSAM'ın programında Irak'taki siyasal süreçle ilişkin değerlendirmelerde bulundu.

Kapak Konusu

→ Yrd. Doç. Dr. Veysel AYHAN
ORSAM Ortadoğu Danışmanı
Abant İzzet Baysal Üniversitesi U.İ.B.
veyselayhan.com.tr

İRAKİYE LİSTESİ LİDERİ İYAD ALLAVİ'NİN ORSAM'DAKİ KONUŞMASININ ANALİZİ

Analysis of Iraqqiya List Leader Ayad Allawi's Speech at ORSAM

Abstract

Ayad Allawi recently held top-level meetings in Turkey, and also made a speech at the Rixos Hotel, Ankara on April 27, 2010 as a guest of ORSAM. His speech was significant because it helps us to understand the post-election atmosphere in Iraq and the policies of the Iraqqiya Alliance. At first glance, Allawi didn't appear to say anything different in his speech at ORSAM, but when we read between the lines, we can see the hidden meanings that he refrains from expressing explicitly. Allawi's deep concerns about the re-count of the votes, his demand to call in the UNSC, his thoughts about the return of the former Baathist technocrats, his approach to starting governmental negotiations without any prerequisites, his suggestions about the resolution of the Kurdish issue and the application of the Mosul model for Kirkuk, his objections to Iran's interference and his approach towards relations with Turkey must be examined carefully.

Allavi, Irakiye Listesi seçimleri kazanmasının ardından diğer ittifakların farklı kurumları kullanarak seçim sonuçlarına etki etmeye çalıştığına inanmaktadır. Allavi kaygısını, “Baasçıları uzaklaştırma hukuki bir yöntem olmaktan çıkmış, siyasallaşmış ve politik bir baskı aracı haline dönüşmüştür” ifadeleriyle yansıtmıştır.

Giriş

Türkiye’de üst düzey temaslarda bulunan ve 27 Nisan 2010’da ORSAM’ın konuğu olan Iyad Allavi’nin Rixos Otel’de yaptığı konuşmanın detaylı olarak analiz edilmesi, Irak’ta seçim sonrası oluşan atmosferin ve Irakiye İttifakının politikalarının anlaşılması açısından oldukça önemlidir. Orsam’daki konuşmasına genel olarak bakıldığında ilk etapta Allavi’nin resmi veya daha önceki açıklamalarından farklı şeyler söylemediği düşünülebilir. Ancak satır aralarında kalan bazı ifadelerinin ve yorum yapmaktan imtina ettiği bazı konuların irdelenmesi yerinde olabilir. Allavi’nin oyların yeniden sayımından duyduğu derin kaygı, BM Güvenlik Konseyini göreve çağırma talebi, Baaşçı teknokratların dönüşüne dair düşünceleri, önkoşulsuz hükümet müzakeresi yaklaşımı, Kürtlerle sorunlarının çözümü ve Musul modelini Kerkük için de önermesi, İran’ın Irak’ın içişlerine müdahil olma tarzına tepkisi, Türkiye ile ilişkilere yaklaşımı ve su meselesiyle ilgili kullandığı ifadeler dikkatle not edilmelidir.

Allavi’nin Seçim Sürecine Bakışı

Seçim öncesinde Irakiye Listesi’ne karşı uygulanan baskıların halen sürdüğünü savunan Allavi’ye göre hem Irak’ın içinden hem de dışından bazı aktörler Irakiye Listesi’nin elde etmiş olduğu başarıyı ortadan kaldıracak politikaları hayata geçirmeye çalışmaktadırlar. Allavi, Irakiye’nin tüm baskılara rağmen mezhepçiliğe ve ayrımcılığa karşı çıkarak Irak’ın tüm Iraklıların ülkesi olduğunu vurgulayan bir politika benimsediğini ileri sürmüştür. Nitekim Irakiye Listesi seçim öncesi dönemde kendisini tanımlarken mezhepçi olmayan ve tüm Iraklıları temsil ettiğini ileri süren bir yaklaşıma sahipti. Allavi seçim sonuçlarının ardından Iraklılık kimliğini

savunan İttifakın mezhepçi veya etnik temelli politika üreten rakiplerinden daha başarılı olduğunu belirtmektedir.

Politik sürecin önemine değinen Allavi’nin seçimlerden sonra da güvenlik sorunlarının aşılmasında Iraklılık yaklaşımını önemsendiği görülmektedir. Allavi’ye göre mezhepçilikten ve ayrımcılıktan uzak kurumsal yapının güçlendirilmesi güvenlik sorunu başta olmak üzere istikrar ve gelişme açısından oldukça önemlidir. Devlet kurumlarının Iraklılık kimliği temelinde yeniden yapılandırılmasını devletin profesyonel bir yapılanmaya gidilmesi olarak gören Allavi bu sayede Amerikan askerleri çekildikten sonra bile Irak’ın iç barışı ve istikrarı sağlayacağını belirtmektedir. Allavi’nin sözlerinden anlaşıldığı üzere mezhepçilikten ve ayrımcılıktan uzak kurumsallaşma çabaları Irak’ın karşı karşıya olduğu güvenlik sorununun aşılmasında önemli bir rol oynayacaktır. Tersinden bir yorumla Allavi’nin halı hazırda iktidarda bulunan bazı liderleri ve partileri mezhepçilik yapmakla suçladığı ve bunun Irak’ta istikrardan çok istikrarsızlık ve kaosa yol açtığını belirtmektedir.

Allavi, ABD askerleri çekildikten sonra Iraklıların güvenlik başta olmak üzere birçok alanda kendi kendilerini yönetecek ve sorunlarını çözecek istikrarlı bir yapı kurmalarını gerektiğini vurgulamaktadır. Allavi kendi politikalarının 3 temel sütun üzerine kurulu olduğunu ifade etmiştir. Buna göre birinci önceliklerinin güvenlik sorununa nihai çözüm bulmak olduğu anlaşılmaktadır. Güvenlik sorununun çözümü de yukarıda ifade edildiği üzere devletin Iraklılık kimliği üzerinden yeniden inşa edilmesiyle mümkün olabilecektir. Allavi’nin ifadelerinden Irakiye Listesi’nin daha önceki iktidarları mezhepçilik ve ayrımcılık yapmakla suçladığı

Kapak Konusu

Iyad Allavi, ORSAM'daki konuşmasında, Kürt gruplarla aralarındaki sorunların çözümü konusunda umutlu olduğunu belli ediyordu.

anlamı çıkmaktadır. Daha tartışmalı olan diğer sütunlar ise ekonomik gelişme ve hizmet sektörünün geliştirilmesi üzerinedir.

“Baasçı Teknokratlar” a Olan İhtiyaç

Allavi konuşmasında Irakiye Listesi olarak ikinci önceliklerinin ekonomi alanında olacağını ifade etmiştir. Allavi konuşmasının değişik yerlerinde sürekli bir şekilde Irak'ın hem insan kaynakları hem de doğal kaynaklar itibarıyla zengin bir ülke olduğunu ifade etmiştir. Ancak savaşlar ve çatışmalardan dolayı Irak'ın öz kaynaklarını kullanamaz duruma geldiği ve ülkenin de tahrip edildiğini belirtmiştir. Allavi'nin Iraklı mülteci-

lerin duruma ilişkin bir soruya verdiği cevapta Irak'tan gidenlerin yoksulluktan veya kaynakların yokluğundan değil, güvenlik ve istikrarsızlıktan ülkeyi terk ettiklerini ifade etmesi dikkat çekidir. Allavi'ye göre işgalden sonra alınan bazı yanlış kararlardan sonra ülkenin teknokratları da Irak'ı terk etmek zorunda kalmıştır. Allavi hangi kararların yanlış olduğuna doğrudan değinmemesine karşın bunun Baasçıların tüm devlet kurumlarından uzaklaştırılması ve güvenlik birimlerinin dağıtılması olarak görüldüğü sözlerinin devamından anlaşılmaktadır. Bu noktada Allavi'nin eski Baas üyeleri ile ordu mensuplarının da Irak'a geri dönüşüne açık kapı bıraktığı görülmektedir. Çünkü Saddam döneminde tek-

Kapak Konusu

Allavi konuşmasında diyalog ve müzakere yöntemiyle Musul vilayetindeki sorunları çözdüklerini ifade ettikten sonra “Musul’daki yöntemin, modelin Kerkük’te de uygulanabileceğine inanmaktayım. Kerkük sorununda diyalog ve görüşmeler yoluyla çözüme kavuşabiliriz” demiştir.

nokrat kesimlerin önemli bir kısmı Sünni Arap ve Baas üyesi kişilerden oluşmaktaydı. Zira Saddam döneminde devlet birimlerine Baas üyesi olmayan kişilerin gelmesi oldukça güçlü. Dolayısıyla Allavi’nin bu kesimlerin alınan bazı yanlış kararlar nedeniyle ülkeyi terk ettiğini vurgulamasına dikkat çekmek gerekir. Ve de şayet başbakanlığa gelirse bu kesimlerin sisteme yeniden entegre edilmesi konusunda bazı girişimlerin gündeme gelmesine tanık olunabilir. Zaten Irakiye Listesinin içerisinde yer alan Sünni partilerin de önemli bir kısmının politikaları arasında yurt dışına çıkmak zorunda kalan eski Baas üyelerine geri dönüş hakkını sağlayabilmektedir.

Allavi mültecilerle diyalog kurulması ve güvenlik konusunda teminat verilmesi halinde bu kimselerin Irak’a geri döneceğini ifade etmiştir. Ayrıca Allavi teknokratların ülkeden gitmek zorunda kalmasını Irak açısından ciddi bir kayıp olarak gördüğünü de bir soruya verdiği cevapta üstü kapalı bir şekilde ifade etmiştir. Allavi’ye göre mülteci sorunu aynı zamanda Irak’ın günümüzde yaşadığı yetişmiş insan gücü kaybının nedenleri arasında yer almakta ve bu nedenle kurumsallaşma sürecinde bunların yeniden sisteme katılması sağlamak için uzlaştırıcı ve kapsayıcı bir politik dili hâkim kılmak gerekmektedir. Bu ifadeler açıkçası eski Baas üyesi Iraklılara geri dönüş hakkının tanınması anlamına gelmektedir. Bu söylemin ülkedeki bazı Şii partileri ve liderleri ciddi şekilde rahatsız edeceğini ifade etmek gerekir.

Allavi’ye göre Irakiye Listesi’nin üçüncü önceliği savaştan sonra yıkılan alt yapı hizmetlerini yeniden kurmaktır. Gerçekten de günümüz Irak’ında gündelik yaşamı doğrudan etkileyen sorunların başında güvenliğin yanı sıra altyapı sorunları da gelmektedir. Özellikle Bağdat’ta,

Musul’da, Necef’te veya Kerkük’te ciddi biçimde elektrik ve içme suyu sorunları bulunmaktadır. Pek çok kimse özel firmalardan sınırlı düzeyde temin ettiği elektrikle geceleri yalnızca bir veya iki odasında aydınlanma ihtiyacını gidererek yaşamaktadır.¹ Allavi’nin altyapı sorunlara çözüm getirme politikası diğer partilerin de seçim vaatleri arasında yer almaktaydı. Altyapı sorunlarına yapılan özel vurguyla birlikte Allavi ülke içindeki kesimler ve gruplar arasında uzlaştırıcı ve kapsayıcı bir dil geliştirip, ülkenin istikrarını yeniden sağlamanın oldukça önemli olduğunu ileri sürmüştür.

Allavi’nin Hukukun Siyasallaşmasından Yakınması: Siyaset Kurumu İki Yargıcın Kararlarına Bırakılmaz

Allavi ORSAM’daki konuşmasında Irak seçimlerinin ardından başlayan hukuki tartışmalara ve oyların yeniden sayılması konusuna dair önemli açıklamalarda bulunmuştur. Allavi’ye göre seçimlerden hemen sonra suni şekilde Anayasal bir sorun ortaya çıkartılmıştır. Anayasa’da açık bir şekilde hükümeti çoğunluk grubunun kuracağına belirtilmesine karşın, Irakiye Listesi’nin bu görevi alamaması için baskılar artırılmıştır. Allavi konuşmasında seçim sonuçlarının açıklanmasından hemen sonra Başbakan Maliki’nin seçimleri tanıyan bir beyanatta bulunduğunu hatırlatmıştır. Allavi ayrıca BM Güvenlik Konseyi’nin seçim sonuçlarına ilişkin oldukça önemli bir rapor yayınladığını sözlerine eklemiştir. BM’nin Irak’taki seçimlerin adil, şeffaf, serbest ve güvenilir olduğunu açık bir şekilde ifade ettiğini hatırlatan Allavi “Biz tüm bu açıklamalara saygı duyuyoruz. Ayrıca Yüksek Mahkeme de Irak seçimlerini kazanan adayların isimlerini onayladı. Oysa şimdi tüm bunlar yeniden tartışmaya açılmış durumdadır. Fakat mahkemenin

Kapak Konusu

Allavi'nin ORSAM'daki konuşması, Ankara'daki yabancı misyon ile yerli ve yabancı basın tarafından ilgiyle izlendi.

politik sürece bu kadar müdahale etme yetkisi yoktur”.

Allavi'nin açıklamalarından da anlaşıldığı üzere Irakiye Listesi seçimleri kazanmasının ardından diğer ittifakların farklı kurumları kullanarak seçim sonuçlarına etki etmeye çalıştığına inanılmaktadır. Bilindiği üzere Federal Irak Yüksek Mahkemesi'ne Bağlı Seçim Araştırma Komisyonu, Baas partisiyle ilişkili oldukları gerekçesiyle, Irak seçimlerine katılan yaklaşık adayın yasaklanması yönünde bir karar almıştır. Yasaklanan adaylar arasında seçimi Irakiye listesinden kazanmış olan İbrahim Mutlak'ın da ismi bulunmaktadır. İbrahim Mutlak seçimlerden önce

yasaklanan kardeşi Salih Mutlak'ın yerinde seçimlere katılmasına karşın Mutlak ailesi bir kez daha yasaklama kararıyla karşı karşıya kalmıştır. İbrahim Mutlak kararı Irakiye Listesini zayıflatmaya yönelik bir girişim olarak değerlendirdiğini açıklamasına karşın, 1 ay içerisinde karara itiraz edip etmeyeceği henüz belirsizliğini korumaktadır.² Allavi konuşmasında özellikle seçimlerin ardından 60 kişinin Baascılık suçlamasıyla siyasal alandan dışlanması girişimlerini eleştirmiş ve eleştirisini de, “Baascıları uzaklaştırma hukuki bir yöntem olmaktan çıkmış, siyasallaşmış ve politik bir baskı aracı haline dönüşmüştür” ifadeleriyle ortaya koymuştur.

Kapak Konusu

Allavi konuşmasının değişik bölümlerinde İran'ı açık bir şekilde Irak'ın içişlerine müdahale etmekle suçlamıştır. Allavi, İran'la karşılıklı saygıya dayalı bir ilişkimiz olmalıdır. Birbirimize saygı duymalı ve içişlerimize karışmamalıyız” demiştir.

Allavi'ye göre Baasçılar Temizle Komisyonu herhangi bir kanıt ve delil sunmadan kararlar almaya çalışmaktadır. Dolayısıyla sırf bu durum bile kurumun siyasallaştığını göstermektedir. Allavi bu konuda Şii din adamı Ayatullah Sistani dâhil olmak üzere birçok kesimle görüşüğünü ve alınacak herhangi bir kararı kabul etmeyeceğini açıkça belirtmiştir. Kendilerine rağmen herhangi bir karar alınması durumunda ise tüm olasılıkların masada olduğu bir tepki vereceklerini ifade etmiştir. Doğal olarak tüm olasılıklar içerisinde siyasal süreçten çekilme de bulunduğu Irakîye Listesi'nin “sine-i millet dönme” kararı alabileceği gibi bir yargı çıkartmak mümkündür.

Nitekim, bir soru üzere Allavi, Adalet ve Soruşturma kapsamına giren kişilere verilen oyların da geçersiz sayılması yönünde kararlar alınması durumunda bunun kabul edilemez olacağını söylemiştir. Çünkü, Irak'ta yasaklama kararıyla birlikte bu adaylara verilen oylarında geçersiz sayılması yönünde bir tartışma yürütülmekte-

dir. Doğal olarak bu tür bir kararın uygulanması durumunda Irakîye Listesinin birinci parti olma konumunu kaybetmesine gündeme gelecektir.

Oyların Yeniden Sayımı: Sandıkları Kim Korudu Sorunu

Bağdat'taki oyların yeniden elle sayımına yönelik Allavi'nin tepkisi herkes tarafından önemsenmekteydi. Bu çerçevede oyların yeniden sayılması konusuna gelecek olursak Allavi söylem olarak doğrudan oyların elle sayımına karşı çıkmamakla birlikte, esasında tekrar sayıma karşı çıkmakta ve bu konuda ciddi eleştiriler ve girişimlere öncelik vermektedir. Allavi'ye göre Bağdat'ın yanı sıra seçime hile karıştırılan diğer bölgelerde de sayım yapılması gerekmektedir. Bu bölgeler arasında Allavi'ye göre Basra, Nefes, Kerbela ve Kadisiye gibi Kanun Devleti ile Irak Ulusal İttifakının güçlü olduğu bölgeler bulunmaktadır. Böylelikle Allavi'nin Şii partileri seçime hile karıştırmakla suçladığı görülmektedir. Ancak hükümette onlar olduğundan bu hilelerin üstünün

İttifaklar	Aldığı Toplam Oy	Milletvekili Sayısı	Oy Fazlası	Ekstra 1 Milletvekili İçin Gereken Oy Sayısı
Ulusal İttifak	561,659	15	989	36,381
Hukuk Devleti	903,360	24	6,288	31,090
Tavafuk	53,413	1	16,035	21,343
Irakîye Listesi	841,755	22	19,439	17,939

Kaynak: Reidar Visser, “The Mathematical Parameters of the Baghdad Recount: Can the Result Really Change?”, 03.03.2010, <http://historiae.org/recount.asp>

Kapak Konusu

örtüldüğü ima edilmektedir. Allavi ikinci olarak Bağdat'ta sayım yapılacak bölgeler konusunda eleştirilerde bulunmaktadır. Ancak bu iki çekinceden daha da önemli olan bir diğer eleştirisi ise doğrudan oyların değiştirilmesini üstü kapalı bir şekilde ima eden sözleri olmuştur. Allavi'ye göre seçimlerin üzerinden bir aydan daha uzun bir zaman geçmiştir. Bu süre zarfında seçim sandıklarının seçimlerden sonra nasıl muhafaza edildiği, nerede tutulduğu ve kimler tarafından korunduğu belirsizdir. Böylelikle Allavi açık bir şekilde elle yapılan sayımlardan sonra sandıklardan daha önce açıklanan sonuçlardan farklı bir sonuç ortaya çıkarsa bunu kabul etmeyeceğini ortaya koymuş olmaktadır. Allavi'nin açık bir şekilde sandıktaki oylar değiştirildiğini ve yeni sonucu kabul etmeyeceği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Irakiye Listesi'nin seçim sonuçlarının değişmesine sert biçimde itiraz edecek bir politika izleyeceğini öngörebiliriz.

Bununla birlikte Allavi'nin doğrudan sayıma karşı çıkmaması da önemsenmelidir. Esasında elle sayımın Bağdat'la sınırlı kalması durumunda ittifakların milletvekili sayılarında bir değişiklik olma ihtimali zayıftır. Bağdat'ta yaklaşık 2,5 milyon oyun yeniden sayılması sonrasında matematiksel olarak Irakiye Listesi'nin milletvekili kaybı yaşaması, Ulusal İttifak veya Hukuk Devletiyle karşılaştırıldığında karşımıza daha düşük bir olasılık olarak çıkmaktadır. Bunun temel nedeni Irakiye Listesi'nin çıkardığı oyun sayısından kaynaklanmaktadır. Bağdat'tan bir milletvekili çıkartmak için gerekli olan oy sayısı 37 bin 378'dir. Aşağıdaki tablodan da anlaşıldığı üzere Irakiye Listesi'nin bir milletvekili kaybetmesi için 19 bin 440 oyunun iptal edilmesi gerekirken, Ulusal İttifak'ın 990 oy kaybetmesi durumunda Irakiye Listesi'nin fazladan bir milletvekilliği daha elde etmesi gündeme gelecektir.

Allavi'nin BM'nin Sürece Müdahil Olması Talebi

Allavi ORSAM'daki konuşmasında öne çıkan bir diğer önemli ifadesi, BM Güvenlik Konseyi'nin sürece müdahale etmesi talebidir. Oyların sayımı, yasaklama ve diğer konularda karşılaşmış oldukları baskılar karşısında kendi tepkileri-

ni açıklarken BM Güvenlik Konseyi'ni sürece müdahil etmek istemesi dikkat çekicidir. Allavi konuşmasının ve sorulara verdiği cevapların bir kısmında BM'nin seçimlerden hemen sonra seçim sonuçlarını onaylayan açıklamasına özel vurgu yapmıştır. Bilindiği üzere BM Genel Sekreteri Irak Temsilcisi Melkert 26 Mart'ta yaptığı açıklamada BM'nin 7 Mart'ta yapılan Irak seçimlerini güvenilir olarak kabul ettiğini açıklamıştı. Melkert ayrıca bütün taraflara seçim sonuçlarını kabul etmeleri çağrısında bulunmuştu.³ Bu çerçevede Allavi konuşmasında Irakiye Listesi'nin seçimleri onaylayan BM kararını memnuniyetle karşıladığını ifade etmiştir.

Allavi'nin konuyla ilgili dikkate alınması gereken esas açıklaması ise, Irak'ın halen BM'nin VII. Bölüm hükümleri kapsamındaki bir ülke olduğunu ifade etmesidir. Bilindiği üzere BM Güvenlik Konseyi, Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesi üzerine uluslararası güç kullanımına izin veren BM Anlaşması'nın VII. Bölüm hükümleri kapsamına alınmıştır. Bu bölümde uluslararası barışı ve güvenliği tehdit eden ülkelere karşı ekonomik ambargodan askeri güç kullanımına kadar geniş bir alanda müdahale hakkı tanınmaktadır. Allavi VII. Bölüme dikkat çekerek seçim sonuçlarını onaylayan ve tüm taraflara seçim sonuçlarını kabul etme çağrısında bulunan BM'nin elle sayımın ardından ortaya çıkabilecek yeni durumu nasıl yorumlayacağı sorusunu gündeme getirmektedir. Nitekim Allavi konuşmasında açık bir şekilde "bizler Güvenlik Konseyi'nin yeniden sayımlara bakışı konusundaki tavrını öğrenmek istiyoruz" diyerek sürecin sorumluluğuna BM'yi de dâhil etmekte olduğu veya en azından Iraklı gruplara BM'nin sürecin içinde olduğunu hatırlattığı görülmektedir.

Böylelikle Allavi, ORSAM'daki konuşmasında hem 52 adayın siyasi yasaklı duruma gelmesine hem de seçim sonuçlarının değişmesine yol açacak oyların iptali gibi girişimler karşısında kendilerinin sine-i millet dönme kararı verebileceğini veya Güvenlik Konseyi'nden sürece müdahale etmesi için talepte bulunabileceklerini ortaya koymuştur.

Allavi ayrıca açık bir şekilde 2 hâkimin politik

Su konusunda Irak'ta var olan hassasiyetin Allavi liderliğindeki blokta da olduğu görülmektedir. Allavi'nin Türkiye'nin tek başına kararlar almaya-çağını ifade etmesi dikkat çekicidir. Allavi'ye göre "Ankara Irak'ın suyunu kesecek politikalar" izlemeyecektir.

sürece müdahalesine izin vermeyeceklerini ancak "buna rağmen yine de bazı kararların ısrarla alınması halinde kendilerinin duruma tepki olarak tüm olasılıklara masada tutacaklarını bildirmiştir.

"Başbakan ve Cumhurbaşkanı'nın Görevi Bitmiştir"

Allavi'ye göre 7 Mart seçimlerinden sonra artık Irak'ta yasal anlamda bir hükümet veya cumhurbaşkanı bulunmamaktadır. Kendisinin ifadesiyle cumhurbaşkanlığı ve hükümet bitmiştir. Allavi'nin sözlerinden de anlaşıldığı üzere Irakiye Listesi'ne göre Maliki'nin esasında bir başbakan gibi davranması doğru değildir; çünkü Maliki'nin devri açıkça bitmiştir. Allavi aynı durumun Cumhurbaşkanı Talabani için de geçerli olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla cumhurbaşkanlığı dâhil olmak üzere tüm ünvan ve yetkililerin yeniden ve ivedi olarak oluşturulması gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu bir anlamda Maliki'nin seçimlerden sonra oyların yeniden sayılmasından güvenlik birimlerini kullanmaya kadar birçok durumda başbakan olarak yetki kullanmasına verilen tepkidir. Ayrıca Cumhurbaşkanlığı dahil olmak üzere tüm kurumlara atanacak kişiler için yeni bir pazarlık sürecinin yaşanması gerektiğini belirtmiş olmaktadır. Özellikle Irakiye Listesinde yer alan Haşimi'nin Cumhurbaşkanlığı talebinin Irakiye Listesi içerisinde güçlü bir taraftar bulduğu bu yüzden Allavi'nin de Cumhurbaşkanlığı konusunda açık ifadeler kullandığı öngörülmektedir.

Önkoşulsuz Hükümet Müzakeresi

Koalisyon pazarlıklarına dönük olarak da Allavi, Irakiye Listesi'nin seçim sonuçları açıklandık-

tan sonra her grupta konuşmaya ve görüşmeye hazır olduğunu açıklamıştır. Allavi şöyle konuşmuştur: "Bizler koalisyon pazarlıkları sırasında kapsayıcı bir hükümetin ortaya çıkmasını ilkesel olarak benimsemekteyiz. Ayrıca bu süreçte karşıt blokların ortaya çıkmasına da karşıyız. Bizler karşıt bloklar doğuracak bir çaba içerisinde yer almadık ve tüm Iraklıların içerisinde yer alacağı bir siyasal süreçten yana politika belirledik. Olabildiğince tüm gruplara açık olacak bir hükümetin ortaya çıkmasından yanayız. Aynı zamanda Anayasaya saygılı bir hükümet de olmalıdır". Böylelikle Allavi'nin tüm gruplarla koalisyon pazarlığı yürütme konusunda ön şartı bulunmadığını görmekteyiz. Oysa Maliki gurubu daha önce yaptığı açıklamalarda Baasçı söylemleri benimseyen gruplarla görüşmelerde bulunmayacaklarını açıklamıştı. Allavi ise konuşmasının değişik yerlerinde üstü kapalı bir şekilde diğerlerini mezhepçi olmakla suçlamasına rağmen koalisyon görüşmeleri sırasında bu tür bir söylem kullanmaktan kaçınmaktadır.

Bu noktada Allavi'nin kimlik tanımlaması da dikkat çekicidir. Allavi konuşmasının bir yerinde Iraklılık kimliğinin tarihsel açıdan bakıldığında da mezhep temelli olmadığını ileri sürmüştür. Örnek olarak da Irak'ta Şiiilerin I. Dünya Savaşı ve sonrasında İngiltere'ye karşı bir direniş mücadelesi yürüttüğünü belirtmiş ve bu mücadelenin sonucunda da İngiltere'nin Irak'ı doğrudan yönetmek yerine iktidarı Sünni Arap olan Kral Faysal'a bıraktığını belirtmiştir. Nitekim Kral Faysal döneminde Allavi ailesinin politik sürece katıldığını bu noktada belirttikten sonra gene bu dönemde, 1948 yılında Mukteda Sadr'ın ailesinden Sayyid Muhammad Sadr'ın başbakan olarak atandığını söylemek gerekir.⁴ Dolayısıyla Allavi'nin Kral Faysal dönemine yaptığı vurguda

Kapak Konusu

mezhepçilikten uzak bir Iraklılık kimliğinin yürütüldüğünü söylemesi dikkat çekicidir. Nitekim Şii mezhebine karşı ilk mezhepçi ve ayrılıkçı politikaların Krallık sonrasında kapsamlı bir şekilde uygulanmaya konulduğu bilinmektedir. Bununla birlikte Krallık döneminde öne çıkan kimlik tanımlamaları arasında Şii Araplıktan ziyade Sünni Araplık kavramı bulunmaktadır. Irakiye Listesinde yer alan Sünni partilerin önemli bir kısmı ise bu dönemde Iraklı liderlerin mezhepçi bir politika izlemediğini öne sürmektedir.

Allavi'nin Petrol Politikası

Allavi konuşmasında Irak'ın henüz bir petrol politikası ve yasası olmadığını eleştirel bir şekilde ifade etmiştir. Allavi'ye göre kaynakların yönetimi, çokuluslu şirketlerle çalışma vs gibi konularda Irak'ın belirlenmiş herhangi bir resmi politikası bulunmamaktadır. Bununla birlikte Allavi Anayasa'da tüm petrol gelirlerinin merkezi hükümette aktarılacağını yazıldığını açık bir şekilde ifade etmiştir. Allavi'ye göre birçok konuda olduğu gibi bu maddede de açık, belirgin ve anlaşılır detaylar bulunmadığından konu tartışmalı ve belirsiz hâl almıştır. "Bu maddenin ne anlama geldiğinin seçimlerden sonra ortaya konulması gerekmektedir". Allavi diğer konularda olduğu gibi petrol konusunda da anayasanın hazırlanması sırasında Amerikalıların müdahalesinin olumsuzluklara yol açtığını ifade etmiş ve günümüze gelindiğinde Anayasa'nın birçok konuda tartışmalı maddeler içerdiğinin daha net görüldüğünü kaydetmiştir.

Kerkük Sorunu, Tartışmalı Bölgeler ve Kürtlerle İttifak

Allavi, dinleyicilerin Irakiye'nin Kürtlerle ittifak yapıp yapmayacağı yorumlarına olumsuz tepki vermezken, Sünni Araplarla Kürtler arasındaki sorunları çözmek için görüşmelerin gerçekleştirildiği belirtmesi ilgi çekicidir. Allavi'nin Kürt gruplarla işbirliğine verdiği önem, Kürt gruplarla olan temaslarına ve ihtilafli bölgelere ilişkin net ifadeler kullanmaktan çekinmesinden de açıkça anlaşılmıştır. Doğal olarak Kürtlerle işbirliğinde en tartışmalı konular arasında Kerkük ve

Musul sorunu gelmektedir. Allavi konuşmasının devamında bir ülke içinde tartışmalı toprakların olamayacağını ifade ederek bir anlamda sorunun varlığını kabul ettiğini ancak kavram olarak "tartışmalı topraklar" tabirinin kullanılmasına karşı olduğunu ifade etmiştir. Çünkü Allavi konuşmasında tartışmalı toprakların bulunduğu Musul'da 21 milletvekilliği kazandıklarını ve Kerkük'te 6 milletvekilliği aldıkları söylemiş ve bir anlamda hem sorunun hem de çözümün Kürtlerle birlikte bir tarafı olduklarını ortaya koymuştur. Allavi "Açık söylemek gerekirse bu sorunları Başbakanların veya yetkililerin alacağı tek başına bir kararla çözmesi mümkün değildir" diyerek Irakiye Listesi ile Kürt partilerinin birlikte çözümü getirecek aktörler olduğunu ifade etmiş ve diyalog sürecinin önemini ortaya koymuştur.

"Musul Modeli Kerkük'e Örnek Olabilir"

Allavi'nin en önemli ifadelerinden biri şüphesiz, "Kardeşim Mesut Barzani'ye aramızdaki sorunları adım adım çözmeye önerisinde buldum. İşe Musul'dan başladık" ifadeleridir. Bilindiği üzere 2009 vilayet seçimlerinin hemen ardından Sünni Arapların listesi olan Hadba Listesi ile Kürt grupların listesi olan Musul Kardeşlik Listesi arasında sorunlar ortaya çıkmış ve Kardeşlik Listesi vilayet meclisinden çekilmişti. 7 Mart seçimlerinden hemen sonra iki taraf arasındaki sorunları çözmek amacıyla yürütülen görüşmelerin ardından ilk kez iki listenin temsilcileri İstanbul'da bir araya gelmiştir. İstanbul'da taraflar arasında yürütülen doğrudan görüşmelerde başarı elde edilmesi üzerine iki liste arasındaki görüşmeler Irak'ta da sürmüş ve son olarak 24 Nisan 2010'da Musul Kardeşlik Listesi Başkanı Xisro Goran yaptığı açıklamada iki taraf arasındaki sorunların çözüme kavuşacağını önümüzdeki günlerde de kendilerinin Musul İl Meclisi'ndeki çalışmalarına katılacağını ifade etmiştir.⁵ Goran'ın açıklamasından 4 gün sonra Ankara'daki konuşmasında Allavi anlaşmanın sağlandığını açık bir şekilde ifade etmiş ve Musul'da iki taraf arasında yetki paylaşımının başarılı bir şekilde çözümlendiğini bildirmiştir. Nitekim Kürt Listesinin Musul'daki seçim sonuçlarına yaptığı itirazı 27 Nisan'da da geri çekmiş olması⁶ Musul konusunda taraflar

Kapak Konusu

arasındaki sorunların çözümlendiğini göstermektedir. Kürt tarafı Mayıs ayının başında yaptıkları yeni bir açıklama ile tüm seçim itirazlarını geri çektiklerini açıklamış ve böylelikle seçim sonuçlarını kabul ettiklerini ortaya koymuşlardır. Son gelişmelerin Allavi'nin Sünni Araplar ile Kürtleri bir araya getirme girişiminden bağımsız değerlendirilmesi doğru değildir. Bu noktada son günlerde gerçekleşen davetler ve toplantılardan da anlaşıldığı üzere Türkiye'nin de aktif bir rol oynadığı ileri sürülebilir.

Allavi de konuşmasında diyalog ve müzakere yöntemiyle Musul vilayetindeki sorunları çözdüklerini ifade ettikten sonra "Musul'daki yöntemin, modelin Kerkük'te de uygulanabileceğine inanmaktayım. Kerkük sorunda diyalog ve görüşmeler yoluyla çözüme kavuşabiliriz" demiştir. Allavi'ye göre 6 ay öncesine kadar Kürtlerle Araplar arasındaki ilişkinin düşmanlık boyutunda olduğu Musul'da çözüm bulunmuşsa bu model Kerkük'te de başarılı olabilir. Zira çözümün zorluğunu kabul eden Allavi de sürecin hızlı olmayacağını ancak adım adım sorunların çözülebileceğini ifade etmiştir. Allavi'ye göre diyalog geliştirmek ve hiç kimseyi kırmadan, gücendirmeden ve suçlamadan karşılıklı saygı temelinde müzakerelerde bulunmak gerekir. Kendisinin başbakanlığı döneminde sorunları çözüme kavuşturmak için BM'den teknik destek olarak bir komisyon kurduğunu belirten Allavi'ye göre, bu komisyon coğrafi, toplumsal ve demografik değişim ile tarihsel arka planı dikkate almak suretiyle tartışmalı topraklar sorunlarını çözüme kavuşturmayı hedeflemektedir. Bu yöntemin daha önceki yıllarda başbakanlığı döneminde sorunların çözümü için taraflarca kabul edildiğini sözlerini ekleyen Allavi bir anlamda başbakan olursa benzer bir yöntemi hayata geçireceğinin mesajını vermiştir. Böylelikle Allavi, Başbakan Malikî'den farklı olarak Kerkük sorununun varlığını kabul ettiğini, Kürtleri sorunun ve çözümün bir ortağı olarak gördüğünü ve çözüm için de diyalog ve müzakere yöntemini benimsediği görülmektedir.

İran'la İlişkilere Bakışı

Allavi konuşmasının değişik bölümlerinde İran'ı

açık bir şekilde Irak'ın içişlerine müdahale etmekle suçlamıştır. Allavi bir soru üzerine seçimlerden sonra en büyük blokların İran'ı ziyaret etmesine anlam veremediğini söylemiştir. Allavi şöyle konuşmuştur: "Seçimlerden sonra neden İran'ı ziyaret ettikleri konusunda bir fikre sahip değilim. İran'la komşu bir ülke olmamıza ve aramızda bir ilişki olmasına rağmen şahsen herhangi bir davet almadım. Bana soracak olursanız İran'la karşılıklı saygıya dayalı bir ilişkimiz olmalıdır. Birbirimize saygı duymalı ve içişlerimize karışmamalıyız". Allavi'ye göre her iki ülke politik süreci sorunlu hale getirecek girişimlerden kaçınmalıdır. Allavi İran ile Irak arasındaki ilişkilerin karşılıklı saygı temelinde gelişirse bundan tüm bölge ülkelerinin yararlanacağını; Irak'ın istikrarsızlığa sürüklenmesi halinde ise bundan tüm bölgenin olumsuz etkileneceğini ifade etmiştir. Irak'ta sorunların artmasının mülteci sorunu, güvensizlik veya istikrarsızlık olarak tüm bölgeye yayılabileceğini ve Ürdün, Türkiye'ye kadar tüm bölge ülkelerinin durumdan olumsuz etkileneceği öngörüsünde bulunmuştur. Allavi bu nedenlerle, ayrımcılık yapmadan Irak'ın tüm komşularla iyi ilişkiler kurmasından yana olduğunu ancak aynı şekilde komşu ülkelerinin de Irak'ın iç işlerine kaçınması gerektiğini ifade etmiştir. Sonuç olarak Allavi'nin İran'ın Irak politikasına etkisinden duyduğu memnuniyetsizliğini Ankara'da bir kez daha gündeme getirmiş ve bunun bölgeye istikrardan çok istikrarsızlık olarak yansımalarının olacağını öngörüsünde bulunmuştur.

Türkiye ile Iraklı Gruplar Arasındaki İlişkilere Bakışı

Allavi Ankara konuşmasında açık bir şekilde Türkiye ile ilişkileri geliştirmek istediklerinin altını çizmiş ve şunları söylemiştir: "Bizler demokrasiyi ve demokratik yöntemlerini benimsiyoruz. Türkiye de bu süreçte bize oldukça yardımcı olmuştur. Irak'ın yeniden yapılandırılması konusunda benim başbakanlığım döneminde Yeniden Yapılandırma Konseyi kurmuştuk. Bu birime Türkiye'nin de yer aldığı bölge ülkelerine daha fazla ayrıcalık tanınması talimatını vermiştim." Türkiye'nin Irak'ın içişlerine olumsuz bir şekilde müdahale etmediğini vurgulayan Allavi'ye göre

Kapak Konusu

Ankara Irak'ın yeniden yapılandırılması süreci- ne aktif ve yapıcı bir destek vermektedir.

Özellikle Türkiye'nin Iraklı gruplar arasındaki yapıcı diyalog dilini kullanması Iraklı grupların Türkiye ile ilişkilerinde önemli bir rol oynamıştır. Bu noktada, Kürt gruplarla Sünni Araplar arasında Musul'daki sorunların çözüme kavuşturulması amacıyla ilk toplantının İstanbul'da gerçekleştirildiğini hatırlatmakta yarar vardır. Çünkü Allavi'nin liderliğinde Irak'ta yeni bir hükümet kurma sürecinde en önemli sorunların başında Sünni Araplar ile Kürt gruplar arasındaki sorunlar bulunmaktaydı. Allavi ittifakı 91 parlamentere sahip olmasına karşın ülkenin üçüncü büyük grubu olan Kürtleri yanına alarak en azından Şii blok karşısında bir denge oluşturmak istemektedir. Nitekim Irak'ta Şii ittifaklar karşısında Sünni Arap-Kürt ittifakı önemli bir denge unsuru olarak öne çıkmaktadır. Bu kapsamda son olarak Neçirvan Barzani'nin Ankara ziyaretini müteakip Mesut Barzani'nin Kürdistan Bölgesi Başkanı sıfatıyla ilk kez resmen Ankara'ya davet edilmesi, birlikte düşünülmesi gereken gelişmelerdir.

Bununla birlikte su konusunda Allavi'nin

Türkiye'nin tek başına kararlar almayacağını ifade etmesi dikkat çekicidir. Allavi'ye göre "Ankara Irak'ın suyunu kesecek politikalar" izlemeyecektir. Alavi, "Herkesin yararına olacak bir işbirliği sürecinden yanayız. Birlikte çalışarak diyalog yoluyla bir çözüm bulma taraftarıyız. Konunun uzmanları su meselesini tartışabilir. İşbirliğine dayalı bir çözüm ortaya çıkartılabilir" ifadelerini kullanmıştır. Dolayısıyla su konusunda Irak'ta var olan hassasiyetin Allavi liderliğindeki blokta da olduğu bu yüzden Allavi'nin su konusunda temkinli ifadeler kullanmaya özen gösterdiği görülmektedir. Daha açık bir ifade ile Allavi ORSAM'daki konuşmasında yakın gelecekte kendisini Irak siyasetinde zor durumda bırakabilecek bir ifade kullanmamaya özen göstermiştir. Sonuç olarak su konusunun Irak'ta milli bir mesele olarak görüldüğü ve tüm partilerin Ankara'da bu konuda konuşurken kelimelerini özenle seçtiği görülmektedir.

Sonuç olarak Allavi'nin ORSAM'daki programında, Irak'taki seçim sonrası süreçten BM'nin sürece müdahil olma talebine, Kürt gruplarla ve İran'la ilişkilerinden Türkiye-Irak ilişkilerine kadar bir dizi konuda kimi zaman açıktan kimi zaman dolaylı ifadelerle önemli açıklamalarda bulunduğu görülmektedir. **■**

DİPNOTLAR

- 1 Yazar tarafından 2009 ve 2010 yıllarında değişik zamanlarda bölgede gerçekleştirilen saha araştırması.
- 2 Lara Jakes, "Iraqi Court Bans 52 Candidates", *Time News*, Apr. 26, 2010, <http://www.time.com/time/world/article/0,8599,1984991,00.html#ixzz0moWtJQQp>
- 3 *UN News Service*, "Iraqi elections an historic achievement, UN says as results are announced", 26.03.2010, <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=34216>
- 4 A. B. D. R. Eagle, "Obituary: Ayatollah Sayyid Muhammad al-Sadr", *The Independent News*, 24.02.1999, <http://www.independent.co.uk/arts-entertainment/obituary-ayatollah-sayyid-muhammad-alsadr-1072841.html>
- 5 *Peyamner News*, "Önümüzdeki Günlerde Hadbıyla Anlaşmaya Varılacaktır", 24.04.2010, <http://www.peyamner.com/details.aspx?l=6&id=179265>
- 6 *Peyamner News*, "KİL Musul'daki Seçim Sonuçlarına Yaptığı İtirazi geri çekti", 27.04.2010, <http://www.peyamner.com/details.aspx?l=6&id=179744>